

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštne 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

**Upravišтво Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Gradišče št. 2.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Pedagoške črtice.

Spisal Janko Polák.

I.

Namenil sem se pisati resnico:

Trdim, da nam naša učiteljska ne nudijo prave naobrazbe. Vzroki so različni, in obilici predmetov je odmerjen kratek čas. Pa še v tem kratkem času nas pitajo samo s tujino. Ne pokažejo pa nam domovine in naroda, ki nam ga bo izobraževali.

Ker sem uverjen, da se temu od merodajne strani v doglednem času ne bo odpomoglo, zaraditega je naša dolžnost, da si pomagamo sami.

Študirajmo narod!

Študij naroda ni lahak. Študij je težak. Študirati je treba predvsem narodno slovstvo.

Preden začnemo študirati narodno slovstvo, moramo proučiti narečja. Zakaj brez poznanja teh si ne moremo misliti onega jezikovnega pouka, ki je podlaga spisovnemu pouku, glavnemu faktorju vseh jezikovnih vaj. V poznanju narečij tiči po mojem mnenju izvor in konec elementarnega pouka.

Pa ni dovolj, da proučujemo samo narodne pesmi. Proučiti moramo tudi narodne pregovore, izreke, legende, basni, pripovedke, povesti, šege in običaje. V vsem tem tiči več izobraževalne sile nego pa v vseh izvirnih in poslovenjenih berilnih sestavkih, ki strašijo tako radi po naših čitankah z moralizujučo krinko. Človeku se stori milo, ko prelista čitanke in ne dobi ničesar. Vsaj pristno narodnega ne.

In jaz menim, da je za otroka materino mleko najbolje.

Narodna pesem nam kaže narodovo dušo. In narodova duša je lepa, kot so lepe njegove pesmi. Samoobsebi se ume, da ni zrna brez plev. Zaraditega pa ne smemo zavreči vsega. Treba je samo velnice, in hrana, ki jo nam bodo dala zrna, bo izvrstna in tečna.

Žalibog, da se pri pouku petja oziramo vsepremalno na narodno pesem. Ne tajim, da narodne pesmi tuintam radi pojo. Ne vem pa, če jih pojo povsod tako, da bude čuvstva, ki

dvigajo duha. In tako bi se morale peti, ako hočemo doseči ravnokar omenjeni smoter, pevskega pouka. Da se to ne doseže samo s petjem, je znano vsakemu izmed nas. Malo pa jih je, ki bi vedeli, kako se to doseže. Kdo je temu kriv? Naša učiteljska, ki nas pitajo — z ozirom na narodno slovstvo — samo z definicijami. Vsak razsoden človek mi mora pritrditi, da so definicije toliko kakor nič.

Ne motim se, ako trdim, da je samo pravo gojenje narodne pesmi tako v jezikovnem, kakor tudi v pevskem oziru sila, ki vpliva na narodovo dušo tako, kot je vplivala nanjo ob trenutkih, ko je nastala. Da so bili ti trenutki lepi in svečani, mi menda ne bo oporekal nihče. In če se potrudimo pričarati te lepe in svečane trenutke le za hip nazaj, nam gotovo ne reče nihče, da mlatimo prazno slamo. Vsakdo nam rad pritrdi, da korakamo pot, ki pridemo po nji najhitreje do zaželenega smotra pevskega pouka, ki sem ga že omenil.*)

Narodni pregovori in izreki nam kažejo narodovo modrost. Če proučimo te, moramo pripoznati, da je narod moder. In moder narod misli in opazuje mnogo. Zaraditega ni dovolj, da poznamo samo pomen pregovorov in izrekov. Poznati moramo tudi okolnosti, zaradi katerih so nastali. Da nam bo to moči, moramo modrovati tako, kot je modroval narod, in se ozirati predvsem na vzroke, zaradi katerih so nastali pregovori in izreki.

Narodov verski čut se zreali najlepše v njegovih legendah in bajkah. Ne žalimo narodu verskega čuta. Samoobsebi se ume, da s tem ne mislim reči, da praznoverja ne smemo zatirati. Moramo ga!

Uverjen sem, da tiči kal narodove konservativnosti z ozirom na napredek ponajveč v tem, ker je v narodu še vedno vse polno praznoverja.

Narodne basni nam pričajo, da pozna narod živalstvo in rastlinstvo z ozirom na biologijo prav dobro. Če preudarimo to natanko,

*) Pojte Žirovnikove „Narodne pesmi za šolsko mladino“!

Uredn.

se srečamo nehote ob misli, da smo z ozirom na novosti jako ozkosrčni. Domače ne velja, pa naj bo še tako sveže. Čudom pa se čudimo onemu, kar so na nam ostavili tujci. Da smo se zanimali za narodne basni tako kakor bi se morali, trdim, da bi se nam ne bilo treba učiti biologije pri tujcih, temveč bi bila že vzrasla davno na domačih tleh. Fran Erjavec nam jo je razlagal prvi. In kje se je on učil največ? V narodu samem. Zakaj nismo Erjavca razumeli? Zato, ker je bil sin naroda, ki ga poznamo silno malo, dasi smo vzrasli iz njega tudi mi sami. Žalostno, a res je!

Veliko vzgojevalne sile tiči v narodnih pripovedkah in povestih. Sosebno z ozirom na domišljijo. Pa tudi z ozirom na realije in ročnosti so narodne pripovedke in pripovedi silne važnosti. Samoobsebi se ume, da je treba v to skrbnega raziskavanja. In če raziskujemo skrbno, dobimo kmalu, da lepše domišljije ne najdemo, nego je domišljija narodova. Tudi osnovo z ozirom na čas, kraj in dejanje, podobno osnovi narodovi, vidimo samo pri umetnikih prve vrste. Tudi značajev in obleke v narodnih pripovedkah in povestih delujočih oseb ni moči orisati izlahka lepše, nego jih oriše narod. Narod potisne svojim junakom vsekdar pravo orožje v roke. Vse to bi moral vzgojevalec vedeti. Zakaj vsemu temu prilagodi lahko pouk iz realij in tudi iz ročnosti. In pri natančnem študiranju narodnih pripovedk, povesti, običajev in noše uvidimo kaj lahko, da narod ne ljubi števil, temveč samo kulturne obrisbe. In to tako z ozirom na realije, kakor tudi z ozirom na ročnosti.

II.

Od mišljenja je zavisan duševno in od duševnega telesno delo vsakega človeka. Kakršno je njegovo mišljenje, takšno je njegovo delo.

Prvo pravilno mišljenje se goji v ljudski šoli. Njemu moramo posvetiti vso pozornost.

Izvor mišljenja tiči v otrokovi duši. Tam ga moramo zbuditi. In ko se nam je posrečilo to, mu moramo prilagoditi duševno in

telesno delo. Da se nam posreči tudi to, moramo otrokovo dušo poznati natanko. V nji zasledimo najprimitivnejše mišljenje. Skrb naša bodi, da ga pojasnimo in razširimo.

Izvor mišljenja se kaže v pojmovanju in to v nazornosti. Zaraditega mora biti prvi pouk o mišljenju nazoren. Prvo pa je, da se seznanimo z otrokovim duševnim zakladom. Ko smo se seznanili z njim, ga moramo pojasnjevati in razširjati. To se zgodi na dva načina. Prvi način je razstavljanje, drugi pa je sestavljanje.

Po razstavljanjem načinu spoznamo otrokovo mišljenje z ozirom na njegov duševni zaklad. Napačno mišljenje nadomeščamo s pravilnim potom primerjanja, enakosti in različnosti po sestavljanjem načinu. In v otrokovi duši se pojavi pravilno mišljenje.

To mišljenje sestoji sprva iz samih pojmov. Dokler so posamezni pojmi brez celotne zveze, nimajo prave vrednosti. Pravo vrednost zadobe šele tedaj, ko jih združimo v celoto, in imajo otroci z ozirom na to celoto pravilno mišljenje. Duh in telo pa morata tvoriti z ozirom na mišljenje harmonično celoto. Saj kakor je zavisna praksa od teorije, tako je zavisno od mišljenja duševno in telesno delo vsakega človeka.

Duša je sedež mišljenja in mišljenje vodi svobodno voljo.

Na to moramo pri pouku vedno paziti. Da nam bo to moči, ne smemo ločevati pouka, kot ga ločujejo urniki, temveč ločevati ga moramo po koncentraciji, in sicer tako, da izvira pojem iz pojma in se izliva pojem iz pojma v harmonično celoto. Le na ta način bodo znali otroci dobljeno celoto uporabljati duševno in telesno. Teorija se pokaže na ta način najlepše v praksi.

Dokler pa se ne bodo družile harmonične celote ur v celote dni itd. v celokupne, nepretrgane šolske dobe, toliko časa bo zaman ves trud in napor. Pojem beži paralelno poleg pojma. Celote ni. Še manj pa je pravilnega duševnega in telesnega uporabljanja ravnokar omenjene celote. In kjer ni tega, ni stalnega

krasnih nasadov, ki človeka popolnoma očarajo. Ravno nasproti glavnemu vходу je glavna palača razstave, ki zavzema 13.000 m². Postavljena je bila že leta 1891., kjer je bile takrat razstavljeni največ stvari, pri letošnji razstavi pa zavzema samo stvari, ki se tičejo prometa, dalje socialno-politiško ekspozicijo, tekstilno industrijo in instrumente. Na levo in desno se pa razprostirajo zopet drugi paviljoni, ki zavzemajo med različnimi nasadi velikanski prostor. Vsa razstava je nekaj izrednega in vredna, da si jo ogleda vsakdo, komur to dovoljuje čas in pa gmotno stanje.

„Paradiž.“

Sangrad pri Cerkljah na Gorenjskem se bo odslej imenoval „Paradiž“. Ljubljanski občinski svet je v svoji zadnji seji sklenil, da se v proslavo 60 letnice cesarjevega vladanja med drugim tudi ustanovi počitniška naselbina za ubožne učence in učenke ljubljanskih ljudskih šol. V svojem poročilu na obč. svet razlaga župan pomen počitniških kolonij, ki so naprava današnjega časa. Prvi so začeli z

LISTEK.

Jubilejska razstava v Pragi 1908.

Industrialna razstava v Pragi bo otvorjena vse poletje 1908. leta. Razstava, ki so jo nameravali prirediti na Dunaju, se je morala popolnoma umakniti velikanski praški razstavi. Cesar je obljubil svoj prihod v Prago in nadvojvoda Franc Ferdinand je prevzel protektorat. Praška trgovska zbornica je žrtvovala vse, da bi otvorila jubilejsko razstavo kot velikansko, impozantno manifestacijo trgovstva in industrije obeh narodnosti, ki sta zastopani v trgovski zbornici. Jubilejska razstava naj pokaže, kakšen vpliv je imela konkurenca obeh narodnosti na gospodarski razvoj na Češkem.

V vseh komitejih so zastopani Čehi in Nemci. Glede napisov je tu vsakemu prosto dano, da se poslužuje kateregakoli jezika hoče, samo napisi, ki jih preskrbi vodstvo samo so v obeh jezikih.

Kar se tiče organizacije razstave, je vredno omeniti, da bazira na mnogih novih principih. Eden najbolj važnih je, da je razstava strogo sistematiško razdeljena, zaradi česar bodo sorodni industrialni oddelki tvorili posamezne skupine; vsaka važnejša skupina ima svoj paviljon in le izjemoma so nekatere manjše skupine v enem paviljonu. Praška jubilejska razstava ne tvori torej nikake centralne-industrialne palače, nikakega velikanskega poslopja, v katerem bi bile različnejše stvari ena poleg druge razstavljene, tako da bi obiskovalec kmalu ves pregled izgubil in ves izmučen zapustil tako veliko poslopje, v katerem je pregledal mnogo interesantnih stvari. Omenjena sistematiška razdelitev razstave ter razdelitev posameznih skupin po paviljonih olajša pregled cele razstave ter da priliko obiskovalcu, da lahko hitro najde stvari, ki njega zanimajo.

Da bo ta razstava zadovoljila vse obiskovalce, zato je porok velikanska industrija na Češkem. Izmed važnejših produkcij ne manjka tu skoro nobene, in mnogo tvornic, ki se bodo udeležile razstave, prekaša vsa enaka podjetja v Avstriji in mnogo tudi v

vsi Evropi. Tako so zastopane tu največji mlin v Avstriji, največja tvornica za sladkor, največja tvornica za špirit, največja pivovarna, največja tvornica za stroje, za vagone itd.

Prostor, ki ga zavzema razstava, je velik 400.000 m², trg. zbornica je postavila 22 velikih paviljonov, razen tega pa še okoli 100 manjših paviljonov. V paviljonu za stroje je zastopanih 100 tvrdk, razstavljeni so tu tudi velikanski stroji za tovarne, tako na primer je eden stroj za tovarno za špirit 24 m visok. Otvorjena je bila razstava 14. t. m. Zanimanje za razstavo je velikansko, kar kaže že število obiskovalcev — od 14. t. m. do 18. t. m. je obiskalo razstavo okoli 150.000 ljudi. pripomniti pa je še treba, da razstava še niti popolnoma gotova ni, kar bo šele enkrat v začetku junija. Razstava sama na sebi pa tudi to zanimanje zasluži, zakaj kaj tako krasnega, kaj tako fino izvedenega Praga še ni imela. Skozi glavni vhod pridemo takoj v Pergolo, prostor, ki je popolnoma od cvetlic in dreves obdan in je takorekoč cvetlična dvorana razstave. Od tu vidimo že prvi veliki prostor razstave pred seboj, ki obstoja iz samih pre-

uspeha. Posamezni pojmi izpuhte. In ravno to naglo izpuhtevanje posameznih pojmov je poročilo neutemeljeno mnenje, da moderna šola ne doseže zaželenega smotra.

Ali pa je temu res kriva moderna šola in njeno učiteljstvo?

Ne!

Temu je kriv učni aparat, ki se vrti v zaprašenem hramu, v katerem plove vzduh, ki grozi zadušiti vsakogar, kdorkoli bi se predznil stopiti k aparatu in ga ustaviti. V hramu ni solca, ni življenja. V njem so samo prah, jetika, razblinjenost in smrt. In v tem hramu se kuha hrana, ki mora z njo pitati moderna šola šolsko mladež. Da ob taki hrani šolska mladež ne more uspevati, temveč da mora končno duševno umreti, ni težko uganiti. Dokler se ne postavi učnega aparata na solnce in dokler ne zaveje iz njega življenje, bo zaman ves trud moderne šole. Najprej mora zaveti življenje iz učnega aparata in potem bo zelo tudi iz učnih načrtov in od teh zavisnih učnih knjig in učnih urnikov.

In z vsem tem oživi tudi moderna šola. In le življenje rodi novo življenje. In le v življenju za življenje nam je iskati povoljnih in stalnih uspehov.

Dokler pa se ne oživi učni aparat, ni lepo, da pišejo vse neuspehe moderne šole namenoma nji in njenemu učiteljstvu na račun.

Kdaj se učni aparat oživi?

Ne vem!...

Trdim pa, da ima zlo, ki grozi človeštvu svoj izvor v nezadostni šolski naobrazbi. A prava šolska naobrazba tiči samo v samostojnem duševnem in telesnem delu z ozirom na mišljenje dobljeno v celokupni nepretrgani šolski dobi.

In o tem naj bi resno razmišljali odločilni krogi!

(Konec.)

Definitivnost šolskih nadzornikov.*)

Šolski nadzorniki so bili imenovani doslej samo proviziorno. Delujejo pa z vsemi močmi na to, da bi bila ta imenovanja definitivna, in vlada podpira njihovo stremljenje. Ta stvar pa se ne tiče samo inspektorjev; njen pomen je mnogo širši. Začasnost je res neugodna za nadzornike kakor osebe; definitivnost pa bi imela neugodnosti za šolo in učiteljstvo.

Nadzorniki kličejo po definitivnosti iz dveh vzrokov: da so kakor začasni slabše plačani nego ostalo državno uradništvo in da je njihovo stališče negotovo. Z definitivnostjo bi dosegli lepše dohodke in trdnjše stališče, s čemer bi istočasno dosegli neodvisnost nazgoraj (napram predpostavljanim uradom) in nazdolaj (napram učiteljstvu).

Poboljšanja v gmotnem pogledu privoščamo šolskim nadzornikom iz vsega srca; ali drugi navedeni vzrok je ob današnjih okoliščinah za nas vzrok, da smo proti njihovi definitivnosti.

Znano je, s kako previdnostjo izbira vlada šolske nadzornike. Le redkokdaj je ime-

*) Priobčujemo ta članek zaradi vprašanja, ki je velike važnosti za bodočnost naše šole — je torej eminentno kulturno vprašanje. Seveda bomo eventualno radi dajali mesta tudi kakemu drugemu nazoru.

Uredn.

novan za nadzornika človek samostalnega mišljenja; po večini postajajo nadzorniki nesamostalni ljudje birokratičnega duha, verni čuvaji dosežanega reda in sovražniki „novot“; zato pa se jim izpregledavajo nedostatki znanstvene in strokovne naobrazbe. Ti se potem brzo prilagodjajo volji okrajnega glavarja, ali pa podlegajo vplivu kake vladajoče klike ter postajajo le poslušna kolesca birokratičnega šolskega stroja. Njih razmerje kučiteljstvu je ledeno, birokratično, često jasno sovražno. Vzemimo slučaj, da je šolskim nadzornikom postal človek, izobražen in izkušen, ki si je svest odgovornosti svojega urada ter se mu hoče posvetiti s potrebno resnostjo; ali tudi on je kmalu primoran odreči se dobrim sklepom pod težo preštevilnih pisarniških poslov, ki zavzemajo ves njegov svobodni čas in mu ne dovoljujejo, da bi zasledoval napredek v šolstvu ter se vzdrljal na sodasni višini znanstveno-pedagoške izobrazbe, kar je neizogibni pogoj k stvarnemu in pravičnemu presojanju učiteljskega delovanja.

Nadzornik, ki si zna v birokratičnem ozračju šolskih uradov ohraniti svobodno roko, je bela vrana. Kakor danes stvari stoje, pravilna slika — dasi se ne more tajiti izjem — je nadzornik, ki za urad voditelja, svetovaleca in prijatelja učiteljstva nima potrebne kvalifikacije niti znanstvene niti značajnostne. Nemogućnosti teh nadzornikov tvori ravno njihova začasnost nekako protitežje. Dasi šolski uradi za vsako ceno branijo avtoriteto predpostavljanih napram podrejenim, se posreča vendar časih, da se učiteljstvo slabega nadzornika otrese, in to sili ostale nadzornike k večjemu pravicoljublju; drugače bi ne bilo izhajati učiteljstvu v mnogih krajih. Ako bi pa bila izvedena definitivnost, bi nadzorniki svojo večjo neodvisnost komaj uporabljali v smeri navzgor, tem gotoveje pa v smeri navzdol. Njihova izbera pa bi postala še mnogo previdnejša, da bi ne trpel vladno-birokratiški vpliv. Posledice definitivnosti bi zato težko občutila šola in učiteljstvo. Z definitivnostjo sedanjih šolskih nadzornikov bi se petrificiral samo tip šolskih birokratov, ki bi bila zavora, nikakor pa ne pospeševalci šolskega napredka. O tem se lahko prepričamo v Galiciji, kjer so nadzorniki že daljšo dobo definitivni.

Dokazana bojazen pred utrjenjem neodgovarjajoče institucije nam je zadosten vzrok proti definitivnemu imenovanju šolskih nadzornikov; pri tem pa priznavamo popolnoma pravice nadzornikov do boljše plače, toda izpolnitev te opravičenosti naj ne bo vezana z nadzorniško definitivnostjo!

C. kr. dež. šolski svet — reklamno podjetje nemških tvrdk.

S Štajerskega poročajo:

V zadnjem času smo se začeli tudi štajerski Slovenci zavedati svojih pravic ter jih zahtevamo od vseh deželnih in c. kr. državnih uradov, kakor tudi od privatnih podjetij. Žalibog, da smo pa povsod premeški in premalo odločni, kar je velika napaka v javnem živ-

ljenju. Zaraditega tudi ne dosežemo bogve kaj. Ko se borimo za pravice našega jezika, moramo biti skrajno odločni ter ne smemo popustiti niti za las v kljub vsem grožnjam raznih okrajnih glavarstev in drugih uradov. Če se ne damo strašiti ter stojimo trdno na svojem stališču, bomo dosegli marsikaj, to nam izpričuje vrla občina Kokarje in še nekatere druge.

Kako pa nam razna oblastva izpolnjujejo naše zakonito upravičene zahteve po pravicah slovenskega jezika, to je poglavje, ki brez njega ne izide skoro nobena številka naših časnikov.

Pa kakor se kaže, se za to oblastva ne brigajo dosti. Treba bo nastopiti tako posameznikom, kakor raznim korporacijam drugo pot, pot resnih pritožb tudi po instancah, ne samo jadikovati po časopisih. — Da, ta oblastva! Ne samo, da ne upoštevajo naših upravičenih zahtev, temveč grede še dalje. Sistematiško zatirajo slovenski življenj ter obenem pospešujejo nemška podjetja vsake vrste in delajo za nje reklamo. Tako lahko rečemo, da je marsikateri c. kr. ali pa deželni urad tudi obenem reklamna agentura te ali one nemške tvrdke. Recimo: C. kr. okrajno glavarstvo in reklamno podjetje za Blankeja v Ptuj u itd.

Tudi naša šolska oblastva niso prav nič boljše v tem oziru, ampak mnogokrat še slabša od drugih. Polagoma je treba zbrati ves tak material in ga potem predložiti na pristojnem mestu, da bo prizadetim krogom še dolgo šumelo po glavi in da bodo izpredeli, da so c. kr. uradniki, ne pa kričaći reklamisti in pospeševalci nemških podjetij.

Za danes naj navedemo le en tak slučaj, da se otme pozabljenosti, ker bi ga bilo v resnici škoda.

Kakor je znano, je zbral c. kr. deželni šolski nadzornik za slovenske ljudske šole, g. Peter Končnik, zadnji čas izdane šolske določbe v posamezne zvezke ter jih je izdal. Samoobsebi se ume, da je ta izdaja popolnoma nemška. Tega smo že navajeni kakor marsičesa drugega.

Nekaj posebnega pa je, da se v tej izdaji opozarja večkrat pod črto, da imajo razne tiskovine — tudi dvojezične — nekatere nemške tvrdke v Gradcu v zalogi.

Tako torej! Ko bi nemški nadzornik priporočal Nemcem kako slovensko tvrdko, to bi bilo vpitja v nemškem Izraelu! Vse bi se spravilo pokonci. A pri nas? Pri nas je vse mirno. Kdo bi se pregovarjal za take „malenkosti“? Kaj nas briga, če služi tudi naš c. kr. dež. šol. svet za reklamo nemškim tvrdkam! In da je ta reklamist naš c. kr. šol. nadzornik, to je pač le tak slučaj.

Pa pustimo to in idimo dalje!

To izdajo je založila in izdala knjigarna Leuschner in Lubensky v Gradcu. Vsem krajnim šolskim svetom se je ukazalo, da morajo nakupiti to izdajo za svoje šole.

Proti temu nimamo ničesar, četudi je imela knjigarna prav lahko stališče. Vsakdo bi pričakoval, da bosta imela Leuschner in Lubensky toliko takta kot vseučiliška knjigarja,

da bosta izvrševala tudi slovenska naročila in si zato preskrbela uslužbenca, ki bi bil zmožen slovenščine. Saj je tretjina odjemalcev Slovencev. Kaj še! Znan je slučaj, da je ta tvrdka odgovorila na slovensko naročilo, da nerazumejo slovenščine in naj se naročilo ponov v nemškem jeziku!

Tako torej! Šola mora imeti zbirko, in če jo ne dobi s slovenskim naročilom, mora pa nemško naročiti. Tvrdka se je lahko postavila na to stališče, saj je imela zaslonbo pri c. kr. dež. šol. svetu, ki je ukazal, da mora imeti vsaka šola to zbirko.

Potem se pa še čudijo ti naši Nemci, če hočemo priti proč od Gradca! Čudno je le, da jim je še dober naš denar, ker ne marajo nas in naše govorice.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Vdovsko učiteljsko društvo. Ker mi na opetovano prošnjo več članov „Vdovskega učiteljskega društva“ še ni nič odgovorilo, niti vposlalo zaprosene letnine pro 1908, jim naznanjam, da jih bom črtal po § 10. društvenih pravil iz imenika članov, ako ne plačajo že imenovane letnine do 6. junija t. l. — do Binkošti.

Prosto jim je potem se pritožiti še na občni zbor, ki bo zboroval meseca aprila prihodnjega leta.

Blagajnik.

Pedagoško društvo v Krškem zboruje dne 4. junija t. l. v risalni dvorani meščanske šole v Krškem. Vzpered:

1. Otvoritev in poročilo predsednikovo.
2. Prof. dr. J. Bezjak: „Najnovejša teorija spisovnega pouka“.
3. Pogovor o spisni knjigi, ki jo meni društvo izdati.
4. K. Trost: „Poročilo o odseku za izvenšolsko delovanje.“
5. Volitev delegatov za „Zavezini“ občni zbor.
6. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi odbor.

Dobski učiteljski krožek. Prijeten je bil sestanek dobskega krožka na Viru. Udeležilo se ga je celó učiteljstvo iz Peč in Moravč. Pogrešalo se pa je učiteljstvo iz najbližje okolice. — Med prijaznimi stanovskimi pogovori se je govorilo tudi o roditeljskih sestankih in o šolskih izletih. — Sklenilo se je imeti prihodnji sestanek krožka pri Sv. Trojici pri Moravčah.

Štajersko.

Savinsko učiteljsko društvo je zborovalo ob lepi udeležbi dne 7. majnika na Gornjem. Nanovo je pristopila društvu gđc. Kregarjeva s Polzele. Pri društvu ostane tudi nadalje upokojena učiteljica gđc. Gonse. Društvo je izreklo ogorčenje nad tistimi nemškimi tovariši, ki so v Celju — bodisi v preveliki svoji zagrozenosti, bodisi v še večji stanovski nevednosti — ploskali deželnemu odborniku Stallnerju, ki je sicer izjavil, da je učiteljstvo potrebno regulacije, vendar se pa ta ne bo mogla izvršiti, ker so deželne finance v slabem stanju.

Gornjegrajskemu učiteljskemu društvu se odgovori, da naše društvo ne more sodelovati pri koncertu v Mozirju, ker je nemogoče, da bi z eno ali dvema vajama častno nastopili. Sicer pa tudi mozirsko občinstvo nima smisla za take prireditve.

Za Jan Legov spomenik se dovoli iz blagajnice 10 K.

Izvoljen je bil zopet stari odbor: Predsednik R. Vrabl, podpredsednik Iv. Zotter, tajnik I. Jakše, blagajnik S. Pečar.

Predsedništvo čebelarskega društva je prevzel tov. Zotter.

njimi Rusi, in sicer za srednješolske dijake svojih velikih mest. Zaradi okrepitve zdravja odkazujejo dijakom na takih naselbinah razna kmetiška opravila, te naprave so se jako dobro obnesle in dijaki se vračajo koncem počitnic telesno in duševno okrepljeni k študijam z ljubeznijo v srcu za krasote narave. Po ruskem vzgledu so začeli snovati počitniške naselbine tudi v drugih državah, a to za mladino malih šol. Tudi v Ljubljani imamo med ubožnejšim delom prebivalstva mnogo slučajev, v katerih morajo otroci večinoma prebiti v zatohlih, neprezračanih prostorih. Za počitniško naselbino priporoča župan nakup Sangrada pri Cerkljah za 21.000 K.

Tam je pred 10. leti zgradil okrožni zdravnik g. dr. E. Globočnik skupino poslopij za 120.000 K. Poslopja so v dobrem stanju. Z 2000 K se dajo popraviti nekateri nedostatki. Po celem posloppju je izpeljana elektrika. K posloppju spada velik vrt in dve parceli gozda. V posloppju so tudi parne in pršne kopeli, ki so urejene tako, da se da voda ogrevati. Poleg vodne kopeli so prirejene tudi zračne kopeli na betonu in kamenu. Za posloppjem je

močan vrec hladne in zdrave vode. Sob je 18, ki so vse suhe, zračne in svetle ter je v njih prostora za 150 odraslih oseb. Nadalje sta dve prostorni obedovalnici, dve kuhinji itd. Potemtakem je Sangrad kakor nalašč za počitniško naselbino za kakih 150 otrok, ako se na nadzorovalno osobje in na postrežbo računati 10 sob. Otroci bi imeli prostorno dvorišče, senčnat vrt z lepo zaraščenim smrekovim in bukovim gozdom.

Za inventar bi bilo treba okroglo 23.000 kron, tako da bi se potreboval enkratni izdatek 46.000 K. Vsakoletni izdatek za dobo dveh mesecev (hrana, plača oskrbniku, kuharici, dvema deklama itd.) bi iznašal okroglo 9000 K. Vsota je sicer znatna za naše razmere, toda za blagor dece neimovitih mestnih prebivalcev je mestna občina dolžna žrtvovati za tako nepodcenljivo socialno nalogo. Skrupacano ime „Sangrad“ se naj prekrsti v „Paradiž“, katero ime bi zbujalo v deci nade na veselo počitniško življenje že med šolskim letom.

Pred to dobo in po počitniški dobi bi bil „Paradiž“ brezplačno bivališče mestnim

uradnikom in njihovim rodovinom, kar bi imelo za blagodejno posledico, da ne bi vsi uradniki silili na počitnice v dobi velikih šolskih počitnic, ko se zaradi tega nakupiči na magistratu toliko dela.

Gospodarska povzdiga Dalmacije.

Akeija, ki jo je v minulem letu uvedlo ministrstvo za poljedelstvo, zlasti na polju melioracijstva, preskrbljevanja z vodo, uravnavanja rek in zagrajanja hudournikov, ima jako zadovoljive uspehe, kakor zatrja tozadevni komunike ministrskega predsedstva.

Iz tega priobčevanja posnemljemo: Za nadaljno pospeševanje stavljenih si smotrov je ministrstvo za poljedelstvo dalo tudi za tekoče leto na razpolago vsoto okroglo en milijon kron. Po nalogu tega ministrstva se poda njega tehnični referent, dvorni svetnik Edvard Markus, bližnje dni v Dalmacijo, da prouči sedanje stanje dotičnih del in da pripravi tiste odredbe, ki so v interesu hitrega napredovanja. Dvorni

svetnik Markus in sekijski svetovalec v ministrstvu za poljedelstvo, Ivo Nobile di Bizzaro, se udeležita ekspertize, ki ima dovesti do rešenja vprašanje usušnja razsežnih nižin ob ustju reke Narenta.

To vprašanje, važno toliko za deželno kulturo kolikor za higieno dežele, je že dlje časa predmet studij in razprav, ne da bi se bil doslej dosegel kak rezultat. Rešitev tega težavnega problema in zagotovljenja projekta, ki bi bil izvedljiv v tehniškem in gospodarskem pogledu, bi mogočno pospeševalo gospodarsko povzdigo Dalmacije.

S čim?

V neki vasi je praznoval star učitelj petdesetletnico svojega službovanja. Občina je priredila zaslužnemu mladinoljubu sijajno bakljado. Ko je bila vsa vas zbrana pred šolskim posloppjem, je govoril župan slavnostni govor in ga končal, rekoč: „Naj živi naš častiljivi učitelj, naj živi!“

„S čim neki?“ je kratko odgovoril slavljenec.

S pomočjo skioptikona je nato predaval tov. Jakše „o potovanju v Carigrad“. Prihodnje zborovanje se vrši meseca julija v St. Jurju.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je zborovalo 7. t. m. ob precejšnji udeležbi. Prihitelo je tudi par tovarišev, ki jim je v zimskem času bilo pretežavno udeleževati se društvenih zborovanj zaradi slabe ceste in velike oddaljenosti. Pogrešali smo pa še vedno večje število tovarišev, ozir. tovarišice, ki jih že dolgo nismo videli v svoji sredini, in o katerih vemo, da nimajo nikakršnih zadržkov. Ti se morda torej res, kakor se govori, načeloma izogibljajo društvenim zborovanjem. Žal, ako je tako! Upamo pa, da se okrene na boljše.

Tovariš predsednik je bil zaradi bolezni zadržan, zato je otvoril tovariš podpredsednik zborovanje.

Ta je pozdravil v izbranih besedah vse navzoče, posebej pa še tov. Rob. Košarja od Sv. Bolfenka pri Središču, ki ga je povabil k zborovanju socialni odsek.

Tov. podpredsednik je v daljšem govoru vzpodbujal k tesni organizaciji, da rešimo važne naloge, ki nas čakajo. Vsak društvenik naj zahaja redno k zborovanjem; vabi navzoče, da vplivajo v tem smislu na nenavzoče sodelavce; zakaj tisti, ki ne zahaja k društvenim zborovanjem, je suha veja naše organizacije. One tovariše in tovarišice, ki še vedno stojijo izven društva, bo pa treba pismeno povabiti, da se nam pridružijo.

Tovariš podpredsednik je poročal nadalje o velikonočnem zborovanju „Zveze“, posebej pa, kako namerava socialni odsek v bodoče delovati. Najzanimivejša točka dnevnega reda je bilo predavanje tov. Rob. Košarja, v katerem je temeljito razpravljal o odpravi tajne kvalifikacije. Vsestransko burno pritrjevanje, s strani poslušalcev je bilo dokaz, da je bilo predavanje res hvalevredno. — Najsrčnejša zahvala vrlemu tovarišu! Nato se je sprejela soglasno sledeča resolucija: „Učiteljsko društvo za ptujski okraj zahteva odpravo tajne kvalifikacije, ker ta je nevredna prosvetljenega 20. stoletja, ker vpliva demoralizirajoče na učitelstvo, ki mora vzgajati mladino k značajnosti in odkritosrčnosti.“

Za Jan Legov spomenik se določi 20 K. Društvo je pri zborovanju meseca sušca t. l. sklenilo, da priredi v tem letu skupno s ptujskim pevskim društvom jubilejsko slavnost. To se je poročalo tudi v „Učit. Tovarišu“. Nekateri tovariši iz drugih okrajev so sklepali iz tega poročila, da je hotelo naše društvo delovati proti jubilejski slavnosti v Celju. Blagovoli se torej na znanje vzeti, da naše društvo ni imelo namena delovati proti jubilejski slavnosti v Celju; pač pa je agitalo zanjo; prodalo je tudi precejšnje število vstopnic pri zborovanju meseca aprila.

Ko se je določilo zborovanje na 14. junija, sklene tovariš podpredsednik živahno zborovanje. Na snidenje vsi tovariši in tovarišice našega okraja pri prihodnjem zborovanju!

Ljutomersko učiteljsko društvo je zborovalo dne 14. maja v Volčji vasi. Izredno lep majniški dan je privabil mnogobrojno udeležencev, zlasti častno so bile zastopane tovarišice, ki se jih je predsednik tudi spominjal v svojem pozdravnem govoru. Društvu sta novno pristopili tovarišici Bernard in Herzog. Svojo odsotnost je opravičil tov. Korošec od Negove in obenem priložil kot kazen 40 h v znakah. Vsa čast mlademu učitelju! Naj bi bil v posnemanje eno uro od Volčje vasi oddaljenim tovarišem in tovarišicam, ki so izostali in se niti opravičili niso. V presrčnih besedah pozdravi zborovalce tudi domači nadučitelj tov. Ovetko.

Predsednik prečita sledeče dopise: 1.) Vabilo „Omladine“, da se društvo naroči na „Znanstveno knjižnico“. 2.) Dopis „Zaveze“, v katerem javlja, da bo letos prvič zborovala „Slovanska zveza učit. društev“ in se ob tej priliki odkrije spomenik Jana Lege. V to svrhu daruje društvo 5 K in vsak navzoči 20 h.

Ponudba tov. Peska radi predavanja pri našem društvu se z veseljem sprejme.

Nato pojasni tov. Robič zbranemu učitelstvu, kako ima izpolniti pole o otroškem delu. Pojasnilo je bilo, kakor vedno, temeljito, v dokaz, da je tov. Robič vso stvar dobro preštudiral.

Obljubi tudi posredovati pri okrajnem šolskem svetu, da zaradi tega ogromnega dela odpadejo za letos referati v ljutomerskem okraju.

Nadalje priporoča, naj bi se v letošnjem jubilejskem letu vršila okr. učiteljska konferenca na posebno slovesen način. Jubilejski dar pa naj bi prispevalo učiteljsko društvo za oskrbo otrok v ljut. okraju.

Tov. Ovathe predlaga tudi, naj bi se vršila posebna veselica v prid tega društva.

Nato nam je tov. Poljanec povedala iz svojega potovanja po Balkanu marsikaj zanimivega. Žela je za svoje predavanje burno pohvalo.

Tov. Ovetko se še spominja g. Božiča, uda okr. šolskega sveta, ki je ob priliki svoje sedemdesetletnice daroval vsaki šoli v ljutomerskem okraju primeren znesek.

Prihodnje zborovanje se vrši dne 9. junija pri Kapeli.

Trst.

Odbor tržaškega učiteljskega društva se je v svoji seji tako-le konstituiral: S. Ferluga, predsednik; gospa M. Engelmannova,

podpredsednica; H. Čok, tajnik; J. Pertot, blagajnik; A. Valentič, knjižničar; I. Furlani, K. Gerdol, I. Sabadin, A. Scheimer, odborniki. — C. Valentič, pevovodja.

Na običnem zboru so se pa izvolili za delegate za „Zavezo“ zborovanje: gđ. Anica Scheimer, Anica Švargelj ter tov. Fran Martelanc, Stipe Ferluga, I. Furlari, Ciril Valentič in Anton Grmek.

Srednješolski vestnik.

**** Osebna vest.** V stalni pokoj je stopil profesor na celovski gimnaziji g. Ivan Scheinigg.

**** Umrl** je v Mariboru gimnazijski profesor g. Ignacij Pokorn. Bil je blag in izvrsten učitelj.

**** K prenosni mature.** K naredbi z dne 29. februarja t. l., s katero se uvaja reforma mature na avstrijskih srednjih šolah, je izdal naučni minister odlok, ki vsebuje nekatere važne določbe glede pismenih nalog ter ustnega izpita. Pismena naloga iz učnega jezika je, kakor znano, olajšana v toliko, da bodo maturantom na razpolago tri temata, izmed katerih lahko prosto izbirajo. Profesor mora pustiti vsakomur pol ure pomisleka, da se odloči za to ali ono nalogo, kar mora maturant storiti pismeno na posebnem listu, katerega priloži profesor izdelani nalogi. Temata morajo biti različna, to se pravi iz različnih strok in skupin. Ne gre torej, da bi bila temata sestavljena zgolj iz zgodovine, n. pr. eden iz stare, drugi iz nemške, tretji iz avstrijske, treba bo namreč naloge razdeliti tako, da bo n. pr. ena zgodovinska, druga slovstvena, tretja mogoče „prosta naloga“. Na ta način se nudi maturantu prava izbira, ki odgovarja duhu maturine prenosne. Pismeni izpit iz francoščine na realkah obsega prevod iz učnega jezika na francosko. Namesto prevoda pa se stavi tam, kjer so dijaki zadostno pripravljeni po moderni učni metodi, tudi lahko enostavno prosta naloga v francoskem jeziku. Ta naloga obstoji najlažje v tem, da prebere profesor maturantom kratek pripoveden spis v francoskem jeziku, ga raztolmači po francosko v obliki vprašanj in odgovorov, nato še enkrat prebere ter prepusti dijakom, da ga napišejo v pripovedni obliki ali pa kot razgovor (torej vprašanja in odgovori). Ministrski odlok daje prednost taki prosti francoski nalogi, zahteva pa, da se dijaka na take naloge že pripravlja od V. razreda. Dijakom-maturantom se morajo v bodoče naznaniti uspehi (klasifikacija) pismenih nalog, kakor hitro so bile naloge potrjene od predsednika izpraševalne komisije. Na podlagi teh pismenih uspehov se naj določi, iz katerega jezika je polagati maturantu še ustni izpit. Novi ministrski odlok se bavi tudi z ustim izpitom ter določa, da se pri izpitu iz matematike ne sme izpraševati iz matematiške fizike, tudi je nedopustno spuščati se pri domači zgodovini in geografiji v posameznosti ali pa celo izpraševati pri tem splošno zgodovino. Predmet zgodovinskega in geografskega izpita naj bo strogo to, kar je učna snov v VIII. gimnazijskem, oziroma v VII. (in deloma v VI.) realnem razredu.

Književnost in umetnost.

„Sakuntalā“, indijska gledališna igra Prevedel dr. Karel Glaser. Tiskarna sv. Cirila v Mariboru. 1908. Založil pisatelj. Cena 1 K. 20 h. — Dramatika je vrhunec pesništva, ker se v njem najlepše zrcali človeško življenje. Ko se je med omikanci začelo širiti znanje o duševnem bistvu orijentalnih narodov, so se tudi omikani krogi in učenjaki zanimali v prvi vrsti za dramatske proizvode vzhodnih narodov, med katerimi zavzemajo najodličnejše mesto Indij. Angležem je take igre priredil H. H. Wilson z naslovom: Select Specimens of the Theater of the Hindus. 2 vols London, 3. izdaja, 1871.; Francozom Sylvian Lévi le Théâtre Indien, Paris, 1890.; Nemcem pa L. Fritze, ki je bil vadniški učitelj v Drossenu na Braniborskem in s katerim se je bil dr. Glaser osebno seznanil l. 1881. na petem shodu orientalistov v Berlinu. Prevod „Sakuntale“ se dobi pri dr. Glaserju v Hočah (Štajersko) za 1 K 20 h; s poštnino 10 h več.

Slovenskim umetnikom! Ker je zaradi velikih predpriprav razstave z geslom „Otrok“ preložena na mesec september, prelaga „Splošno slovensko žensko društvo“ tudi rok za vpošiljanje umetnin za oddelek „Umetnost v življenju otroka“ na 20. avgust t. l. — Društvo opozarja iznova cenjene slovenske umetnike in umetnice, da je razpisalo tri častne nagrade — eno 100 K in dve po 50 K za tri najboljše ilustracije slovenskih pravljic, oziroma tri najboljše otroškemu razumu primerne slike ali risbe, ki jim je snov zajeta iz slovenskih pravljic, bajk ali narodnih pesmi. Najprimernejše in najlepše snovi dobe cenj. umetniki pač v Štrekljevih „Narodnih pesmih“, v Trdinovih Bajkah in v povestih o Gorjancih ter deloma tudi v Erjavčevih spisih. Tu je hvalježno polje, ki je še docela neobdelano. Vse slike in risbe se izlože na razstavi obično na ogled in v nakup. Slovenski umetniki naj blagovolijo vpsolati svoja konkurenčna dela najkasneje do 20. avgusta t. l. brez podpisa ter naj predlože v zaprtem ovitku, na katerem je zapisano geslo — priimek in naslov. Isto geslo naj se zapiše tudi na zadnji strani slike.

Politiški pregled.

*** Poslanska zbornica.** V imenu vinorejskega odseka je poslanec Schrafl predlagal nujno razpravo o naslednjih resolucijah: 1. Vladi se naroča, da v ozira vrednih slučajih z novim letom 1908. zapadle obroke brezobrestnih posojil vinogradnikom podaljša do 1. januarja 1910. 2. Vladi se naroča, naj ukrene vse potrebno, da bo cenejša modra galica. 3. Vladi se naroča, da po potrebi zviša kredit za brezobrestna posojila v smislu zakonov z dne 28. sušca in 4. malega travna 1902. O tej akciji se je razpravljalo obširno v zbornici. Minister za poljedelstvo je obljubil pomoč ter naštel odredbe, ki se izvrše v tem pogledu. Predlog je sprejet. — Zbornica je razpravljala o nujnih predlogih Malorusov glede upravnega sistema v Galiciji. Malorusi so slikali zlorabo uprave, branili so pa Poljaki in notranji minister. Grof Dzieduszycki (generalni govornik contra) je rekel, da so ruske revolucije na eni, uspehi Malorusov zaradi splošne in enake volilne pravice na drugi strani zmešali razsodnost maloruskih fanatikov. Ko so pri zadnjih deželnozborskih volitvah Malorusi slabo uspeli, je padel grof Potocki, ki je bil nasproti Malorusom blagohoten, kakor žrtev fanatika. Namesto, da bi prišlo do reakcije, se proslavlja morilec kakor junaka, in njegov čin se označa kakor začetek akcije. Govornik se je proseč obrnil proti Malorusom, naj se ločijo od te družbe, da se obvaruje dežela krvave anarhije. Posl. Daszynski (glavni govornik pro) je izjavil, da socialni demokrati najodločneje obsojajo umor. Nikdar ne pozabijo grofu Potockemu, da je zastavil svoj vpliv splošni volilni pravici v prilog. Ape-lira pa na političko modrost in razsodnost zbornice, da posluša pritožbe maloruskega naroda, ki so se 13 let zastoj pritoževali. Prvi korak za rešitev narodnega problema v Galiciji je pravična deželnozborska volilna reforma, da zadobijo Malorusi trdno političko posest. Sedanji razredni sistem galiske uprave mora prenehati. Brez političkih pravic, brez političke samouprave toliko za Poljake kolikor za Malorse ni možno, da se izboljšajo razmere v Galiciji. (Pohvala.) Nato je bila nujnost s 158 proti 114 glasom odklonjena. Zbornica je zatem pričela debato o maloruskih nujnih predlogih glede volilnih zlorab pri zadnjih deželnozborskih volitvah.

*** Častnikom zvišajo plače.** Doseglo se je med obema vladama sporazumljenje glede zvišanja plač častnikom. Plače se zvišajo s 1. julijem t. l.

*** 200 milijonov za obrambo Italije.** Odsek za narodno obrambo je izdelal načrt in sestavil spomenico na parlament, v kateri zahteva 140 milijonov za obrambo severovzhodne meje, Alp in alpskih dolin za zgradbo strateških železnic, 60 milijonov pa za obrambo obrežja in reorganizacijo pristanišč ob Adriji.

*** Jezikovni škandal se nadaljuje.** Pod tem naslovom piše celovski „Mir“: „Dne 14. t. m. se je odvnetiku dr. Brejcu od deželnega kot trgovskega sodišča v Celovcu vrnila slovenska tožba, ki jo je imenom slovenskega trgovca vložil zoper laškega, v Beljaku stanujočega lesnega trgovca. No, Beljak spada v jezikovno mešan sodni okraj, česar tudi Nemci ne taje; vjkb temu je bila tožba zavrnjena, češ, da je uvedba ustne sporne razprave v tej vlogi neumestna (untunlich), ker od imenovanih strokovnjakov sodnikov-lajkov ni nobeden slovenskega jezika zmožen.“ — Sedaj je torej jasno: merodajna je le edino jezikovna zmožnost sodnikov, ne državni temeljni zakon, ne jezikovne naredbe, ne zdrava pamet. Podpisan je na tem famoznem sklepu nadsvetnik Schwentner. Seveda, Slovenec mora vedno na čelu marširati — proti Slovencem bratom! To je že stari slovenski greh. Proti sklepu se vložijo vse mogoče in dopustne pritožbe. Če postavimo navedbe niso zgolj humbug, slepilo za lahkovne Slovence, tedaj je gotovo, da nadsoodščite te Schwentnerjeve najnovejše iznajdbe ne bo patentiralo.“

*** Ljubljanski župan Ivan Hribar** se je z državni poslancema dr. Kramarem in dr. Hlibovickim odpeljal v Petrograd. Povrne se v Ljubljano v torek 1. junija. — Iz Petrograda poročajo, da se delajo za sprejem slovenskih poslancev velike priprave. Kolodvor bo okrašen. Posebna deputacija se odpelje poslancem nasproti in jih bo spremljala do Petrograda. V deputaciji bo tudi general Volodimirov. Poslance sprejme tudi ministrski predsednik Stolipin; če jih sprejme tudi car Nikolaj, še ni gotovo.

*** Südmarka** je izdala nove kolke, ki se bodo rabili v prosep nemškega prodiranja v Rožu.

*** Rauch v besnilu.** Zdi se, da se je baron Rauch vrgel sedaj tudi na delavce na železnici. Kakor javljajo iz Zagreba, je bilo na progi Dugoselo—Sesvete kraj Zagreba odpuščenih iz službe 16 hrvaških delavcev. Baron Rauch je uprizoril gonjo tudi na člane dijaškega štrajkovskega odbora. Samo smola je, da jih ne more najti. Pač, enega so vendar zalotili poleg že zaprtega filozofa Vernica. Ta drugi je tehnik Milan Valetić. Seveda se je Rauch zopet le osmešil, in hrvaški listi brijejo le norce iz tega operetnega bana. Pravijo n. pr., da se sedaj — ko se že nihče noče vpisati na vseučilišče — vpiše... Rauch sam, da mu bodo predavali o uporabljanju nesposobnih sredstev po nesposobnem subjektu. O vnebovpijočem slučaju z oficialom Ježićem, ki ga je Rauch vrgel na cesto z družino vred po tri-

desetletnem službovanju, poročajo hrvaški listi, da se je to zgodilo brez preiskave, ne da bi ga bili pozvali na odgovor. Še več, Ježić je hudo bolan in je prosil za trimesečen dopust na podlagi zdravniškega izprijčevala. Namesto dopusta mu je prišel dekret, da je odpuščen iz službe. To je torej slučaj uprav infernalne nasilnosti in brezvestnosti.

*** Volilna reforma.** Iz Budimpešte poročajo: Minister Andrássy bo na Mezőffyjev interpelacijo glede volilne reforme odgovoril v sredo na popoldanski seji ter izjavil, da pride volilna reforma na red v jesenskem zasedanju, in sicer kakor ena prvih zakonskih načrtov.

*** Klerikalci si hočejo pridobiti moč nad vseučilišči** s pomočjo nahujskanih kmetov, kakor se je pokazalo v Gradcu. Svobodomiselnost dijaštvo nastopa odločno proti klerikalnim nakanam. Tudi slov. svobodomiselnost dijaštvo je govorilo jasno besedo. Za Gradcem so se takoj pojavili nemiri v Inomostu, ki so jih izzvali klerikalni dijaki. Ako bi Wahrmond začel zopet predavati, hočejo nagnati nad vseučilišče na tisoče kmetov, kmete mislijo nahujskati tudi k demonstracijam pred dunajskim vseučiliščem. — V parlamentu so se pograbili nemški naprednjaki in klerikalci zaradi slučaja v Gradcu. Nemške napredne stranke se nekako sramujejo svojih klerikalnih zaveznikov, ali v boju proti Slovanom se že najdejo zopet v objemu. — Za avtonomijo in zakonito zajamčeno svobodo vseučilišč se mora zavzeti vsak razsoden človek. Tu bi morala vlada napraviti odločen korak. Ali kako, ko je pa tako klerikalna!

*** Sienkiewicz obsojen.** Na Dunaju se je vršila porotna obravnava zaradi razžaljenja časti potom tiska proti pisatelju Henrik Sienkiewicz na tožbo petih rusinskih dijakov. Tožba se je tikala članka Sienkiewiczovega, objavljenega v nekem dunajskem časopisu. V istem članku „Björnsonu v odgovor“ je trdil Sienkiewicz: „V zaporu, kamor so utaknili maloruske dijakke za nekoliko dni, so isti uprizorili gladoštraj... z vinom in biftekami.“ Petiorica maloruskih dijakov, ki se je udeležila znanega gladoštrajka, je za to tožila Sienkiewicz. Zaradi verdikta porotnikov je bil neprijetni Sienkiewicz obsojen na 300 kron globe, ozir. 30 dni zapora. Maloruski dijaki so brzojavili Björnsonu: „Resnica je zmaga, ljudski sodniki so obsodili Sienkiewicza.“

*** Ameriško atlantsko brodovje.** Mornariški odsek je izdelal načrte atlantskega brodovja, ki se še pomnoži, ko dokonča svojo pot okoli sveta brodovje, ki križari v Tihem morju. Atlantsko brodovje bo imelo tri linijske ladje, ki pripadajo najmodernejšim ladjam ameriške mornarice, dve oklopni križarici, tri križarice, dve topničarski in dve ogledovalni križarici.

*** Trozveza proti Japoncem?** V Londonu govore o trozvezi med Anglijo, oziroma Avstralijo in Kanado ter severoameriški proti prodiranju Kitajcev in Japoncev v tihomorskih pokrajinah. Anglija baje komaj čaka povoda, da bi zvezo z Japoncem odpovedala.

*** Kazenska razprava zaradi veleizdaje v Cetinju.** V ponedeljek 25. t. m. so pričeli na Cetinju kazensko razpravo zaradi veleizdaje, s katero obtožuje vlada bivšega ministra Tomanoviča, narodno in demokratsko stranko, storjeno z anarhističnim komplotom proti življenju kneza Nikole ter proti knežji hiši, ki vlada v Črni gori.

*** Zakon o volilni reformi istrski** je zadobil cesarsko sankcijo. To smo že poročali. Danes pridodajamo še, do potrjevanja zakona za občinske volitve v Pulju in za uvedbo državne policije istotam pride nekoliko pozneje, ker se treba še dogovoriti z ministrom za finance zaradi dotičnega stroška za nove redarje. Ti morajo biti pripravljeni za službo že tedaj, ko bo ta zakon potrjen.

*** Vseslovanski kongres.** „Česko-Slovanska kor.“ javlja, da bodo tudi Poljaki sodelovali na vseslovanskem kongresu. Ruski general Volodimirov je bil teh dni v Garšavi in Krakovu in je nagovoril poljske politike na ta korak.

*** Novi jezikovni zakon za Dalmacijo.** Z Dunaja poročajo, da je osrednja vlada odobrila novi jezikovni zakon za Dalmacijo, ki ga je predložilo dalmatinsko namestništvo.

*** Slovanofilsko gibanje v Rusiji.** V petrogradskih krogih se vse čimbolj širi ideja slovanstva. Tako so nedavno v Petrogradu osnovali „Društvo slovenske solidarnosti“. Na čelu tega društva je znani Miljutin. Društvo ustanovi podružnice po vseh slovenskih deželah.

*** Papež in duhovniška podpora društva na Francoskem.** Iz Rima javljajo: V nekem pismu, naslovljenem na francoske kardinale, je papež izjavil, da vzlic svoji želji, da bi francoski duhovščini prihranil novih žrtev, ne more privoliti v ustanovitev avtoriziranih medsebojnih duhovniških podpornih društev.

*** Za Poljake v Poznanju.** „Kujer Lwowski“ poroča, da je knez Lubomirski kupil od dedičev pokojnega veleindustrijalca Viljema Schmidta veliko posestvo v Brodju za 5 milijonov kron. To posestvo se — kakor pravi omenjeni list — parcelira za poznanjske Poljake.

*** Ženska volilna pravica na Angleškem.** Angleški ministrski predsednik Asquith je sprejel več poslancev, ki so ga prosili, naj se na Angleškem uvede volilna pra-

vica tudi za ženske. Asquith je obljubil, da bo izkušal tej želji ugoditi.

*** Največji proračun na svetu ima Angleška.** V minoletem letu je bilo prebitka skoro 5 mil. šterl. lir, to je okoli 60 mil. K: tega leta bo prebitek malo manjši. Angleška troši za vojaštvo in mornarico (večinoma za to zadnjo) v mirovnem času okoli 60 milij. šterl. lir, za vojne z Buri se je trošilo dvakrat toliko in še več. Za pošto in brzojave okoli 17 milij. lir, za vlado in kraljevo rodovino okoli 32 milij. lir, za druge svrhe ostalo vsoto 50 do 60 milij. šterl. lir. Lansko leto je bilo prihoda 155 milij. lir; največ dobiva država od carine (na blago, ki prihaja od zunaj) potem od užitnine, davka na tvornice itd.

Jubilejski dar.

Učiteljsvo — sebi! Tov. Janko Likar iz Ljubljane, za maj 2 K; Prva dolenska posojilnica v Metliki 100 K; skupaj 102 K; zadnjič izkazanih 2393-88 K; doslej darovanih 2495-88 K.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: vesela družba v Kapljivasi pri g. Vodetu 5 K z geslom: „Pomagajmo učiteljsvu graditi dom!“ Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so darovali: tov. Fran Rošker iz Loke pri Zmumu; tov. Emilija Gerkman iz Mengša; tov. Lovro Letnar iz Mengša za l. 1907. in 1908. Bog plati!

„Domačega ognjišča“ 5. številka je izšla s prav zanimivo vsebino.

Posnemanja vredno. Goriški okrajni šolski svet je naročil za vse šole v okraju „Domače ognjišče“.

Prošnja. Za „Domače ognjišče“ se oglašajo še vedno novi naročniki. Kdor je dobil 1. številko na ogled, pa ni postal naročnik, ga prosimo, da jo blagovoli vrni.

Teorija in praksa. Berite sobotnega „Slovenca“! Tam je sedaj tov. Gangl doma!

Osebnosti na Kranjskem. Suplentinja na dvorazrednici v Št. Petru pri Novem mestu, Marija Grobovska, je postala provizorična na istem mestu. Zaradi bolezni je stopil iz službe Vincencij Jurman v Kuželju. Nadomešča ga upokojeni učitelj Maks Ivanetič.

Osebnosti na Štajerskem. Za učiteljico na III. dekliško ljudsko šolo v Mariboru pride M. Klemenčičeva iz Brucka na Muri, na dekliško šolo v Šmarje pa učiteljica Ivana Spančičeva iz Št. Vite pri Planini. Učiteljici v Prihovi, Nataliji Krečevi se je dovolilo, da se sme omožiti z ondotnim nadučiteljem Lovrom Serajnikom.

Umrli je pri Sv. Lenartu v Slov. gor. upokojeni nadučitelj tov. J. Zirngast, 64 let star. R. i. p!

Umrli je v brežiški župniji na Kranjskem minoli teden Prešernova nečakinja Marjana Gromova. Živela je kot desetletno dekle šest mesecev pri pesniku v Kranju.

Ekskurendno šolo otvorijo v Šokadu pri Gornjem gradu. Otroci, ki so imeli do Gornjega grada po 2 uri in več hoda, bodo imeli do ekskurendne šole le po pol do ene ure hoda.

Za nadučiteljsko službo pri Svetem Duhu v Halozah je prosilo pet učiteljev, a mesto je razpisano še enkrat. Zakaj? Najbrž zato, ker ni bilo med prosilci renegata. Prosilci bi morali pravzaprav dobiti odškodnino za kolke od dež. šol. sveta. Najbrž so iztaknili kje kakega nemčurskega kandidata za to mesto. Kaj bo sedaj? Nadučiteljska mesta bodo zasedena z renegati, naši poslanci pa se med seboj grizejo, namesto da bi se zedinili proti skupnemu sovragu!

82.000 učencev in učenk vseh dunajskih ljudskih šol se je dne 21. t. m. poklonilo cesarju v Schönbrunn, da mu izrazijo svojo ljubezen in spoštovanje ter častitajo k vladarski šestdesetletnici. Otroci so peli, naka-teri so predavali pesmi, drugi telovadili itd. Cesar je bil jako zadovoljen. — Onevestilo se je 220 otrok.

Velike počitnice na ljudskih šolah v Sp. in Z. Poljskavi ter na Orešnjevcu na Štajerskem so se preložile na čas od 1. septembra do 1. novembra.

Sirov napad na učitelja. V Št. Janžu pri Spodnjem Dravogradu na Štajerskem je bil tamošnji nadučitelj na cesti pred šolo napaden od stranke, ki se upira poslati svojega že v 9. letu se nahajajočega otroka v šolo in je bila nedavno kaznovana od okr. šol. sveta s prav občutno denarno globo. Upornež se je hotel maščevati na skrajno sirov način, da je skočil iz gostilnice s steklenico v roki za nadučiteljem in ga na cesti hotel udariti po glavi. Z zadoščenjem se bavi sodnija v Slovenjgradu. — Omilujemo tam službujočega tovariša, ki je že dlje časa na želodcu opasno bolan, a v kljub temu poučuje. — Bajje so bili enaki izbruhi sovražstva napram učiteljsvu in šoli pod prejšnjim vodstvom na dnevnem redu. Krive so bile temu prej vladajoče, prav škandalozne razmere na šoli, največ pa gotovo ta vragova

pijača — žganje — ki se ga razmerno mnogo popije.

Škofa Flappa izžvižgali. V Labinju so škofa Flappa, ko je prišel tja na kanonično vizitacijo, izžvižgali. Žvižgali in kričali so, pa ne morda Slovani, ampak — Lahji. Malce čudno je moralo biti Flappu pri sreči, njemu, velikemu Lahju, ki je toliko storil za Lahe proti Slovanom!

Iz Slov. goric nam pišejo: Neki učitelj, s l. sept. t. l. nadučitelj na Kranjskem, nekje pri L. se v družbi koleg kaj rad ponaša s svojim naprednim mišljenjem; kaj rad tudi zabavlja čez „farje“ — seve tako, da ti ne zvedo. To pa ga nikakor ne moti, da si pri njih izposoje denar — oziroma jim prodaja pobotnico, čeravno bi mu to uslugo storili iz srca radi njegovi kolegi! Svoje napredno mišljenje je sedaj zopet pokazal na čuden način. Mežnar se je namreč udeležil potovanja v Lurd, in kakor menda tudi drugod, ima ta ob nedeljah službo javnega oznanjevalca — publikatorja. Ker torej mežnarja sedaj dve nedelji ni bilo doma, smo slišali po rani in pozni službi božji iz okna mežnarje neznani glas učitelja, kako je ljubim faranom oznanjeval, da je od sedaj naprej 9 jajec za 21 kr., kam se naj neso piščanci naprodaj itd. Zakaj neki je prevzel ta posel učitelj, ko bi vendar zanj bil ravno tako sposoben farovski hlapec ali tisti mladenič, ki zastopa mežnarja? Bržkone, da kaže svoje napredno mišljenje! Če bo ta gospod kot nadučitelj na Kranjskem nadaljeval, kar je začel kot učitelj na Štajerskem, sme biti „Slomškova zveza“ vesela, ker dobi enega več v svojo sredo!

Iz Selega na Gorenjskem poročajo: Na Rudnem je padel 8letni Luka Megušar v apeno jamo Lovrenca Eržena, v kateri so apno gasili, in se tako opekli, da najbrž ne bo okrevale. Pazite na otroke!

Za spisovatelje slovenskih učnih knjig. Deželni odbor kranjski je v svoji seji dne 13. aprila sklenil, da se spisovateljem slovenskih učnih knjig nagrade od deželnega odbora ne bodo nakazovale več po sedanjem načinu. Spisovatelj kake slovenske učne knjige ima temveč v bodoče, ako reflektuje na kako podporo, a pro birani tekst, preden ga da v privatno založbo, poslati deželnemu odboru, ki bo potrebno ukrenil ter se prizadel za to, da dobi spisovatelj primerno nagrado. Klerikalni deželni odbor si torej lasti tudi možnost, cenzurirati knjige.

Službe. Na enorazrednih ljudskih šolah v Ledinah in na Vojskem je mesto učitelja-voditelja, na štirirazrednici v Cerknici 1 mesto učitelja in 1 mesto učiteljice stalno popolniti. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo do 21. junija 1908 c. k. okr. šol. svetu v Logatecu. — V postojnskem šolskem okraju se razpisujejo sledeča učna mesta v stalno nameščenje: a) nadučiteljsko mesto v Vrbovem; b) mesto učitelja-voditelja na enorazrednicah v Koritnicah, Ložah, na Suhorju, Vrabčah in Colu; c) 1 mesto učitelja in 1 mesto učiteljice na štirirazrednici v Knežaku in po 1 mesto učiteljice na dvorazrednicah v Trnju in Studnem. Pravilno opremljene prošnje do 21. junija 1908 c. k. okr. šol. svetu v Postojni.

Zahvala. Pedagoško društvo v Krškem je priredilo v zvezi z Brežiško-sevniškim učit. društvom 9. maja koncert v prid „Učiteljskemu konviktu“. Gmotni uspeh koncerta je bil naravnost sijajen. Poslali smo konviktu 850 K, kar je za naše razmere pač mnogo. Prijetna dolžnost mi je, da se v imenu društvenega odbora najprej zahvaljujem v prvi vrsti vrlemu učiteljsvu, ki je tako požrtvovalno zbiralo prispevke in dobitke, gospodu Lavoslavu Oevrku, ki je neumorno vabil petje in mojstrsko vodil koncert, gospej Kokotovi za krasno igranje na glasovirju — bila je to pač nedvomno najlepša točka v koncertu, — gđ. Šeligo za ljubki samospjev, gospej Romihovi, kijo je na glasovirju spremljevala, tov. Drnovšku za prelepo violinsko točko in slednjič vsem pevcem in pevkam, ki so tako pridno pohajali pevske vaje in se mnogoštevilno udeležili koncerta. Presrečna hvala vsakomur, učitelju ali neučitelju, ki je s čimerkoli pripomogel h krasnemu uspehu in tako prispeval k učiteljskemu ugledu. Krško, dne 18. maja 1908. Karel Humek, t. č. predsednik.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1390. Kranjsko. 119 1—1
Na dvorazrednicah v Beli cerkvi in v Hinjah se razpisujeta nadučiteljski službi v stalno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 14. junija 1908. C. k. okr. šolski svet v Rudolfovo, dne 16. maja 1908.

Št. 752. 120—1

V litijem okraju se razpisujejo s tem voditeljska in učna mesta na enorazrednicah na Sv. Gori, St. Lambertu, Polniku in Prežganju in učno mesto na petrazrednici v Zagorju in štirirazrednici v Višnji gori za moške prosilce v stalno oziroma začasno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 20. junija 1908. Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državnopravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo. C. k. okrajni šolski svet v Litiji, dne 20. maja 1908.

St. 860. 118 1—1

V polit. okraju Celje se sledeče učiteljske službe v popolnitev s pričetkom zimskega tečaja 1908/9 razpišejo:

Na ljudskih šolah v Dramljah, v Slivnici in pri Sv. Štefanu po eno mesto učiteljice; na ljudski šoli v Braslovčah mesto učitelja in na enorazrednici pri Sv. Miklavžu nad Laškimi trgovi mesto šolskega vodje.

Te šole so v II. krajnem razredu. Pravilno opremljene prošnje je postavnim službenim potom vložiti do 20. junija 1908 pri dotičnih krajnih šolskih svetih. Celje, dne 18. maja 1908.

Listnica uredništva.

A. P. v N., v Kranj. Postojno, Rib-nico, Ljubljano: Zaradi večerajšnjega praznika smo zaključili list že v sredo. Zategadel pridejo Vaši spisi šele prihodnjič.

Poslano.*)

Gospod Ivan Kaukler!

Dne 16. julija 1906 si na tem mestu javno zahvalil č. g. župnika pri Sv. Benediktu v Slov. goricah in g. Lončarica v Ptujju za njihovo uspešno delovanje v svrhu saniranja nevzdržnih šolskih razmer Tvojem vodstvu izročeni šol.

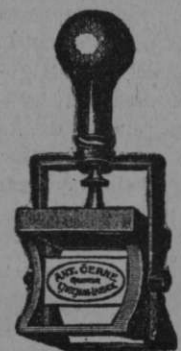
Kdo pa bo zdaj saniral tamošnje do skrajnosti neznosne razmere in kdo jih je zdaj provzročil? Ubogo podrejeno učiteljsvo!

Sv. Lenart v Slov. gor., 29. maja 1908.

I. Kopic, nadučitelj.

*) Za vsebino tega spisa je uredništvo le toliko odgovorno, kolikor zahteva tiskovni zakon.

Učiteljska tiskarna se priporoča šolskim vodstvom za tisk letnih poročil

Zavod za graviranje in izdelovanje kavčukastih štampiljev

Anton Černe

Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.

Uradni in zasebni pečati iz kavčuka in kovine, štampilje za datum, vsakovrstni klišaji, mo-50 nogrami itd. itd. 52 18

Ceniki gratis in fränko.

Cenovnik zastoj in poštne prosto.
Največja in najbogatejša tvorniška zaloga priznana pravih švicarskih

Union-ur

katerih tvornice delničar sem in edini zastopnik za vso Kranjsko, ter zastopnik ur Schaffhausen, Klassig in Glashütte.

Velika zaloga zlatnine, srebrnine in dragocenih kamnov, kakor blaga od srebra in kinasrebra

Fr. Čuden

urar in trgovec

v Ljubljani

Prešernove ulice

nasproti frančiškanskemu samostanu.

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, prodaja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju Rotovška ulica št. 2

priporoča kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni in barvani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke, tablice, gobice, črnilo itd. — Knjige v vseh velikostih, črtane, z eno ali dvema kolonama, v papir, platno, gradl ali polusnje vezane. Odjemalne knjižice po raznih cenah. — Največja zaloga vseh tiskovin za občinske urade, krajne šolske svete, učiteljsvo, župnijske urade, okrajne zastope, užitninske zastope, hranilnice, posojilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank.

Temni lak za šolske table. — Strune za gosli, citre, kitare in tamburice. — Štampilje, pečatniki, vignete (Siegelmarken) za urade in privatnike izvršuje se v najkrajšem času. — Dopisnice, umetne, pokrajinske in s cveticami od najpriprostejše do najfinije. — Albumi za slike, dopisnice in poezije. — Zavitke za urade v vseh velikostih.

Ceniki za tiskovine in pisarniške potrebščine so brezplačno na razpolago. — Trgovci in preprodajalci imajo izjemne cene. — Priznana dobro blago. Solidna in točna postrežba. 5 52—35

Slovinci, kupujte užigalice
v korist družbi
sv. Cirila in Metoda!

Narodna knjigarna

12 52—30
v Ljubljani, Jurčičev trg št. 3

združena s trgovino s šolskimi, pisalnimi, risalnimi in drugimi v to stroko spadajočimi potrebščinami, se priporoča vsemu zavednemu naprednemu učiteljsvu za dobavljenje vseh

knjig in časopisov ter šolskih in drugih potrebščin.

Ustanovljeno 1842. Električna sila. Telefon 154.

BRATA EBERL

tovarna oljnatih barv, laka in firneža

v Ljubljani, Miklošičeve ulice 6

nasproti hotela „Union“

priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi njihovo priznajo najboljši, črni, medli 19 52—22

lak za šolske table.

VERONIKA KENDA v Ljubljani na Dunajski cesti št. 20

priporoča p. n. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljsvu svojo

veliko zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pisni papir, zavite različne velikosti, veliko izbiro peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov. 14 52—39

Postrežba točna in solidna.

Glavna zaloga
Jos. Petričevih zvezkov.

Odlikovana

Prva kranj. tvornica klavirjev

Ljubljana, Hilserjeve ulice št. 5

blizu Gradišča

Rudolf A. Warbinek

priporoča svoje prve vrste, za vsa podnebja solidno narejene pianine, klavirje in harmonije tudi samoigralne

za gotov denar, na delna odplačila ali naposodo.

Poprave in uglaševanja se izvršujejo točno in računijo najceneje. 28 52—17

Največja tvornica na jugu Avstrije
Jamstvo 6 let. Eksport v vse dežele.